

Гнатюк М. А.

Видавництво «Автограф» (м. Київ)

УДК 001.89:378

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ (ПРОЕКТ МОН): ПРОБЛЕМИ НОРМ І СТАНДАРТІВ

Проаналізовано «Вимоги до оформлення дисертації» (проект наказу Міністерства освіти і науки України 2016 року) щодо їх ефективності. Виявлено низку проблем, спричинених недосконалістю вітчизняних бібліографічних стандартів і несумісністю з іноземними нормами, охарактеризовано їх. За результатами дослідження запропоновано кроки, які можуть вирішити ці проблеми.

Ключові слова: оформлення дисертації, бібліографічне посилання, бібліографічний опис, ДСТУ 7.1:2006, ДСТУ 8302:2015, стиль оформлення публікацій.

На розгляді в МОН із 2015 р. перебуває проект наказу про затвердження «Вимог до оформлення дисертації» (далі – «Вимоги») [4], які незабаром можуть стати дороговказом аспірантам і докторантам на тернистому шляху науки.

Видавництво «Автограф» багато років займається редагуванням, оформленням і підготовкою наукових робіт, тож хочемо звернути увагу на суто практичний аспект «Вимог». А також на ті суперечності й хиби документа, які можуть знову створити непотрібні труднощі науковцям.

Пропозиції та зауваження по ньому приймалися в Міністерстві до 26.06.2016 р. Спочатку був один варіант проекту (за підписом С. Квіта; містив 35 пунктів). Згодом було розміщено інший (за підписом Л. Гриневич; 23 пункти), у якому, зокрема, стандарт ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 із загальних вимог наказу перенесено в Додаток 2. Щодо цього ДСТУ [3], то він ще досі «диктує» правила бібліографічного запису не тільки в дисертаціях, а й в усіх наукових працях.

1. «Може бути» – отже, немає

1. Поки що «вигляд» дисертацій унормовують інші «Вимоги...» [5, с. 2–10]. Вони розроблені на підставі старенького ДСТУ 3008-95 [8], затвердженого на початку 1995 р. Цей стандарт фактично вже «пенсіонер»: на його заміну підготовлено ДСТУ 3008:2015, який набуде чинності з 1 липня 2017 р. і «може бути застосовано <...> під час оформлення

дисертації» [9, с. 1]. У цих документах – старому й новому – більш-менш прописано послідовність викладу наукового тексту, його структурні частини, технічне й стилістичне оформлення матеріалів, спосіб друку та ін.

І якщо в проєкті «Вимог» Квіта ще було трохи інформації з оформлення дисертації (задано хоча б формати), то в проєкті Гриневич тільки й записано: «Дисертація у вигляді спеціально підготовленого рукопису повинна виготовлятися в твердому або м'якому переплетенні» [4].

А що означає «спеціально підготовлений рукопис»?

Про «спеціальність» підготовки, або ж посилання на відповідні стандарти, у проєкті «Вимог» жодного слова.

Звичайно, що багато науковців «у межах розумного» оформляють (і знають як це робити) рукописи. Можливо, саме вони й запропонували зняти відповідні пункти. Проте можна навести численні приклади просто «шедеврального» розуміння дисертантами й магістрантами процедури оформлення: це й пропуск необхідних елементів, хаотичність структури, використання художніх шрифтів, ілюстративні вставки поруч із заголовками, вензелі та візерунки в написанні колонтитулів, упровадження макросів, стилів та багато інших «мистецьких» ініціатив.

Мабуть, укладачі проєкту вирішили, що «прокрустове ложе» оформлення дисертацій свого часу стало причиною нарікань науковців на ці вимоги. І вирішили увімкнути зелене світло повній демократії (а фактично – безладу) на цьому етапі роботи з текстом. Тож у проєкті «Вимог» відсутні рекомендації зі стилю й формату: поля, відступи, кегль, шрифт, оформлення підзаголовків, таблиць, рисунків, додатків, переноси, інтервали, спосіб друку (двосторонній/односторонній), графічно-шрифтові знаки та ін.

Але проблема завжди була не у *самих* вимогах, а в їхній *недосконалості*, двозначності й неповноті. При підготовці дисертації автори послуговувалися різними нормами: уже згаданими [5, с. 2–10]; при складанні списку літератури – ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 [3], також «Правилами оформлення...» [11, с. 11–15] та «Прикладами оформлення...» [13, с. 9–13]. Щодо останнього: ці приклади були надруковані вже з помилками – й орфографічними, і по вимогах стандарту. Зокрема, попри зауваження в «Бюлетені», що «проміжки між знаками та елементами опису є обов'язковими» [13, с. 13], у багатьох випадках їх між місцем видання й видавництвом (К. : Автограф) у прикладах немає.

Виникали проблеми і з автоматичними переносами (хоч про них у жодних вимогах нічого не було сказано, багато спецрад їх категорично заперечували, тож інколи рядок у тексті рукопису міг складатися всього лише з 3-4 слів), і з підписами до рисунків і таблиць (розміщення, розділові знаки при написанні, формат), і з заголовками... До речі, уже в самому проекті «Вимог» є «конфлікти» з майбутнім ДСТУ 3008:2015: у цьому стандарті після порядкових номерів підзаголовків немає крапки, а в прикладі «Вимог» – є (усупереч стандарту, ми вважаємо «наказівський» варіант правильним). Так само непевна ситуація була з багатьма іншими елементами оформлення дисертації.

Повторимось: усе це – двозначність, неповна інформація, суперечливість між нормами та стандартами – і було причиною обурення науковців, а не наявність самих вимог.

2. У проекті наказу Гриневич є така дефініція: «Бібліографічний опис використаного джерела може обмежуватися обов'язковою інформацією, необхідною для однозначної ідентифікації цього джерела».

А що входить в «обов'язкову інформацію»? Який мінімальний обсяг для «однозначності» ідентифікації? Звичайно, що *sapientī sat*. Але можемо навести купу прикладів просто «геніального» розуміння науковцями-початківцями та держслужбовцями «однозначності» й «ідентифікації».

Тож коли джерело можна вважати однозначно ідентифікованим? У кожного своє бачення цього процесу!

Наприклад, такий опис джерела (зі статті аспіранта): «Конституція України». Хіба цього, з погляду ідентифікації, недостатньо?

Або (з тез): «Лепешев Аналитический обзор». І цього, практично, нині теж достатньо: набираємо в інтернет-пошуковику «google.com», ідентифікуєте й читаєте: Лепешев Д.В. Аналитический обзор философии воспитания и проблем суицида в Японии / Д.В. Лепешев, Р.К. Аккалиев // «Современные векторы развития науки в Казахстане: теория и опыт» : сб. трудов междунар. науч.-практ. конференции (31 октября – 1 ноября 2013 г.). – Кокшетау : КУАМ, 2013. – С. 86-92. Це джерело наведено не випадково: свого часу редакторові «Автографа» один головред заявив, що має ще бути: 1) кома після прізвища автора, 2) написані повністю всі без винятку слова («збірник», «международная» і т.д.), а також видавець – «Кокшетауский университет имени Абая Мырзахметова», 3) після заголовка вставлено [текст], 4) а в кінці – ISBN. Причому

обов'язковість і коми, і книжкового номера, навіть тиражу (!) у бібліографічному описі свого часу жорстко відстоювалася [15].

Тож якщо вже фахівці книжкової справи мали далеке уявлення, навіщо ж загалом у наукових ЗМІ потрібні списки джерел та принципи достатнього опису їх (а тому нав'язували повну «паспортизацію»), – то що вже говорити про студента чи аспіранта? Ось і зрозумій, де тут закінчується обсяг «необхідності» для ідентифікації...

Тому «Вимоги» не повинні містити слів «тощо», «може бути», «можна», «рекомендовано» та ін., а має бути чітко прописано обов'язкові (а не можливі чи рекомендаційні!) й однозначні правила.

Ідентифікація джерела повинна передбачати не тільки його авторство (етичний фактор), а й можливість знаходження серед подібних (логістичний фактор). Останнє ж вимагає чіткого й лаконічного алгоритму. Тож, повторимося, замість непевного «може обмежуватися...» у «Вимогах» мають бути зафіксовані однозначні правила (чи посилання на них) бібліографічного запису.

Те саме стосується й «Рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій» (у проекті «Вимог» Додаток 2).

Слово «рекомендований» за логікою не заперечує будь-що інше. Чи свідчить це, що, приміром, аспірант-юрист може застосувати 3-тю редакцію стилю AGLC, створеного Асоціацією юристів Мельбурнського університету, інструкція якого займає... 334 сторінки? І де гарантія, що *не* рекомендований стиль не створить йому проблем при захисті дисертації? Адже в п. 22 «Вимог» записано: «Спеціалізовані вчені ради зобов'язані прийняти до розгляду дисертацію, у якій використано один зі стилів оформлення бібліографічного опису списку використаних джерел із переліку стилів оформлення публікацій». А якщо використано не рекомендований стиль, то не зобов'язані прийняти?..

У «Вимогах» також зазначено, що на титульній сторінці автор обов'язково має підписуватися під таким текстом: «Дисертація містить результати власних досліджень. Використання чужих ідей, результатів і текстів мають посилання на відповідне джерело». Це алогічно: адже визначення дисертації вже свідчить, що це оригінальне й самостійне дослідження, то чи варто робити масляне масляним?

Ось такі недомовки, невідповідності в різноманітних вимогах та нормативах, нагромадження зовсім непотрібних вимог нерідко стають причиною зловживання з боку чиновників, підґрунтям для хабарництва.

2. Іноземні стилі й національні особливості

Проект «Вимог» з-поміж усіх попередніх вирізняється тим, що дозволяє використовувати не один, а декілька стилів оформлення бібліографічного списку (8 + згаданий ДСТУ). Це зазначено у Додатку 2 «Рекомендований перелік стилів оформлення списку наукових публікацій»:

1. MLA (Modern Language Association) style.
2. APA (American Psychological Association) style.
3. Chicago style.
4. Harvard style.
5. ACS (American Chemical Society) style.
6. AIP (American Institute of Physics) style.
7. IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers) style.
8. Vancouver style.

9. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

Кожен зі стилів (крім ДСТУ) орієнтований на певну галузь науки: гуманітарні, хімічні, фізико-математичні, медичні. Тобто можна вибрати залежно від спеціальності (мабуть, саме такої думки були укладачі проекту наказу).

Проте не було враховано кілька факторів.

Майже всі зазначені іноземні стилі – це не просто набір «формул» бібліографічного запису в «Списку використаних джерел» (а виникає підозра, що розробники наказу саме такої думки)! Це стилі *взагалі* оформлення, рецензування й подачі *всієї* наукової праці (і серед вимог по кожному з них бібліографічний запис посідає далеко не перше місце), зокрема: особливості викладу матеріалу, написання анотацій, ключових слів; цитування, та їх оформлення; написання заголовків та їхніх рівнів; формат тексту; інтервали; оформлення додатків, приміток; нумерація; прийняті аббревіатури, скорочення слів, географічних назв, фізичних величин і термінів, а також періодичних видань; вимоги до рецензентів; обов'язки автора; етичні, юридичні норми та багато-багато іншого. Усе це й входить до певного стилю. При цьому всі елементи між собою інтегровані, включно з оформленням посилань і списку джерел.

Образно кажучи, прописано вимоги по кожному знаку. Приміром, порівняно невеличкий АІР викладено... на 65 сторінках «дрібним кеглем» [17]. АРА (в демонстраційному, скороченому варіанті) подано на 70 сторінках [18]. Причому значну

увагу приділено типовим граматичним помилкам. ACS – майже на 400 сторінок «інструктажу» [16].

Ще кілька важливих моментів: 1) деякі стилі орієнтовані на підготовку не наукових статей чи дисертацій, а монографій, тобто не рекомендуються для «малих форм» і рукописів; 2) усі стилі мають багато редакцій, які майже всі на сьогодні чинні в окремих наукових виданнях. Наприклад, APA має 6 редакцій, Chicago – 16, якими досі послуговуються різні видавництва; 3) деякі стилі (напр. Harvard) не мають свого чіткого «класичного» варіанту, тобто є низка схожих між собою модифікацій, використовуваних у різних університетах і наукових установах, рекомендованих для різних рівнів (студенти, вчені) і які об'єднані під цією загальною назвою.

У зв'язку з цим виникає низка питань щодо «Вимог»:

1) зазначені стилі стосуються оформлення всієї наукової праці (і використання всіх їхніх вимог) чи лише списку використаних джерел?

2) в якій редакції певного стилю оформляти дисертацію?

3) наскільки раціонально (обґрунтовано) рекомендувати таку кількість стилів для одного виду праці – дисертації? Адже таким чином у депозитаріях згодом будуть тисячі рукописів, що різнитимуться й бібліографічними списками, і самим оформленням текстів.

4) з попереднього випливає наступне, досить актуальне, питання. А як уніфікувати джерела (і посилання на них), розміщених у десятках тисяч українських статей та інших публікацій, які оформлялися (й оформлятимуться) згідно з ДСТУ 7.1:2006, і їх уже «іноземностильовими» варіантами в дисертаціях? Як загалом ідентифікуватимуться джерела пошуковими «роботами» в інтернеті (а також по наукометричних базах), якщо у дисертаціях і статтях – навіть одного автора – вони матимуть абсолютно різні фіксації? Наприклад:

- ДСТУ-запис: *Космологія [Текст] : навч. посіб. / [М. М. Іваненко, І. А. Петренко, О. М. Сидоренко та ін.]. – [2-ге вид., стер.]. – К. : Школа, 2006. – 266 с. ; 2 см. – ISBN 966-1111-11-2. Посилання цього джерела по тексту: [3].*

- APA-запис: *Іваненко, М. М., Петренко, І. А., Сидоренко, О. М., Михайленко, І. І., & Шандарович, Р. Т. (2006) Космологія (2-ге вид.). Київ: Школа. Посилання по тексту: (Іваненко та ін., 2006);*

5) як бути зі скороченнями слів, термінів, географічних назв, прийнятими в зарубіжних стилях? Адже вони багато в чому суперечать українським чинним нормам, або

й не мають аналогів (скорочення в українській мові – у ДСТУ 3582:2013, скорочення в іноземних мовах – ГОСТ 7.11:2004)?

7) як бути зі скороченнями назв журналів при бібліографічному описі? Деякі іноземні стилі, що рекомендовані в «Вимогах», мають свої списки скорочень, але українські журнали (а посилань на них у вітчизняних дисертаціях буде найбільше) в них фактично не представлені. Наприклад, на 1.04.2015 р. в список «Mathematical Reviews» (рекомендований для загального використання в науковому світі) було внесено тільки 15 українських видань фіз.-мат. напрямку. Тож як «утискувати» їхні назви у вимоги стилів?

8) на якій підставі ДСТУ ГОСТ 7.1:2006, – стандарт, який не призначено для оформлення бібліографічних посилань, – поставлено в один ряд з іноземними стилями?

3. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006

І зовсім кумедна ситуація складається з останнім, рекомендованим у проєкті «Вимог», т.зв. стилем – ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Загальні вимоги та правила складання» [3].

По-перше, він відразу «випадає» з пропонованого списку тому, що не є стилем оформлення, а стандартом, який стосується не всієї наукової праці, а лише технічних процедур для бібліографічного документування (запису) використаної літератури.

По-друге, до оформлення списку використаних джерел і посилань у дисертації, науковій статті чи монографії він... нормативно ніколи не мав, не має й не може мати жодного стосунку! І ось чому.

Трохи історії. ДСТУ 7.1:2006 – це російський ГОСТ, прийнятий 10-ма країнами в межах СНД. Своєї черги, це повна копія ГОСТ 7.1:2003 (саме тому на першій сторінці пишеться абревіатура IDT, тобто «ідентичний»). Українською мовою стандарт ніколи не перекладався, тож офіційно так і подається: перша-друга сторінки – українською (т.зв. Національний вступ), а далі – повністю російський текст.

Цей стандарт було розроблено суто для опису документів, які укладаються «...библиотеками, органами научно-технической информации <...> другими библиографирующими учреждениями» [3, с. 1]. Тобто для створення карток з максимально повним описом інформаційного джерела.

Й окремих абзацом зазначено: «Стандарт не распространяется на библиографические ссылки» [3, с. 1] (тобто не поширюється на оформлення списків джерел і посилань на них у наукових працях) – і зазначено саме для того, щоб «гарячі» голови чиновників щось не наплутали й не упровадили стандарт де треба й не треба.

«Гарячі» голови чиновників в Україні 2007 року впровадили цей стандарт скрізь, де тільки трапляється посилання на літературне джерело.

Складний, розрахований на архівування й повне документування носіїв інформації (тобто на фахівців із бібліотечної справи), та ще й викладений російською мовою, цей ДСТУ свого часу викликав повне незрозуміння серед науковців. У ньому, до того ж, використовуються символи, неприйнятні в міжнародних стандартах і стилях (напр. навскісні, тире між предметними областями). Та й сам запис джерела займає удвічі-утричі більше місця, ніж за старими нормами. Було написано багато наукових статей з проясненнями неоднозначностей у ньому [7], спеціалісти з Книжкової палати, інших профільних установ надавали необхідні консультації, а на допомогу науковцям було укладено україномовні приклади оформлення посилань. Цікаво, але жодні з них [10; 12; 13] і численні методички вітчизняні фахівці так і не спромоглися укласти без різною й помилок.

Навіть російські чиновники, особливо головреди наукових видань, уведений в оману «ентузіазмом» колег з України, почали запроваджувати цей стандарт (точніше, ГОСТ 7.1-2003) у наукову сферу. Проте вчасно оговталися й 2009-го затвердили більш-менш адаптований до міжнародних норм ГОСТ 7.05:2008 [1], хоча теж не позбавлений огріхів. А ще згодом (2012 р.) затвердили взагалі єдиний дисертаційний стандарт, без якихось «правил», «прикладів», «норм», «вимог», «уточнень» і «доповнень» усіляких установ, департаментів, відділів, закладів і комісій: ГОСТ 7.0.11:2011 [6], включно з оформленням бібліографічних посилань по тексту та записів у списку літератури.

Українські науковці, – з легкої руки вітчизняних «суперфахівців», – змушені досі «товкти» російський стандарт 7.1:2006, котрий, до речі, навіть не згадується як нормативний у їхньому ж новому ГОСТ 7.05-2008...

...І тільки нещодавно було затверджено подібний російському, але вже український ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальне положення та правила складання» [2]. Уведення цього стандарту було заплановано 1.07.2017 р. Але згідно з наказом УкрНДНЦ перенесено рівно на рік назад, тож він набув чинності 1 липня 2016 р. [14]. Але є колізія: ДСТУ 7.1:2006, наскільки відомо, щодо оформлення посилань і затекстового їх списку в наукових працях ніхто не відміняв (виняткова більшість спецрад ще вимагають від аспірантів його дотримуватися, так само він побутує й у наукових журналах); а з іншого боку, ДСТУ 8302:2015 жодним департаментом МОН офіційно не рекомендований (як і в «Вимогах» його немає). Щодо його якості: на жаль, як то кажуть – «сирий». Є

хороші новації, але й принципові хиби, причому такі, що знову по них писатимуться «уточнюючі» статті й роз'яснення.

Його аналіз потребує окремого дослідження, тож побіжно виділимо тільки окремі технічні хиби:

– в аналогічних прикладах позатекстового посилання то є тире між предметними областями (*навч. посіб. – Київ: Знання, 2006. – 223 с.*), то немає (*навч. посіб. Київ, 2008. 213 с.*) [2, с. 6];

– подвійна й одинарна наскісна риска непослідовно залишені, причому між заголовком статті й наступними даними по всьому тексту виставлена без проміжків (напр. *...читати?//Вісн. Книжкової...; 10 т./ред. рада* [2, с. 7, 10]). Згідно з правописними нормами, такі фрази вважаються одним словом;

– чомусь упорядники вирішили... за основу залишити «славнозвісний» ДСТУ 7.1:2006: у п. 4.4 зазначено, що елементи власне бібліографічного запису подають за стандартом 7.1:2006;

– незрозуміле призначення стандарту, бо перелік (*авторам творів, видавцям, фахівцям редакцій ЗМІ, інфоцентрів*) несподівано закінчується багатозначним «тощо». Ну хто ж у стандартах уживає такі дефініції? Навпаки: указують не тільки всі сфери застосування, а й, за потреби, і не рекомендовані (як у ДСТУ 7.1:2006, про що згадувалося вище). Тож, до слова, невідомо, чи бібліотеки підпадають під оте «тощо» чи ні... Зауважимо: по всьому документу (16 стор. основного тексту) у принципових переліках це раптове й так улюблене авторами «тощо» вживається майже 30 разів.

Також незрозуміле визначення «*фахівцям редакцій ЗМІ*» – яким саме фахівцям? У російському стандарті записано чітко: «...для авторов, редакторов, издателей» [1]. В українському ж багатослівна «модернізація» сфери призначення призвела до її розмивання.

Висновок

1. Серед ДСТУ, які торкаються елементів оформлення дисертаційного дослідження, – багато російськомовних й застарілих, які суперечать сучасним потребам науково-навчальних закладів. І навіть ті, які ще не введені в дію, вже безнадійно застарілі: виняткова більшість із них створені на основі ГОСТів 20-30-літньої давності й не враховують нинішніх інформаційно-технологічних реалій.

2. Рекомендація асорті іноземних стилів (укупі з ДСТУ) для оформлення одного типу праці – української дисертації, – це тільки поглиблення плутанини й безладу. Ці

стилі не розраховані на специфіку україномовних текстів і конфліктують із чинними ДСТУ. Проблем немає, якщо українські науковці пишуть у зарубіжні журнали. Вони просто виконують усі вимоги цих видань і подають статті, повністю оформленні згідно зі стилем і тією мовою, яка вимагається. Інша справа – український науковий простір. Якщо вже МОН так прагне впровадити ці закордонні норми, то треба зважити на один фактор: у нас державна мова – українська, відповідно й пропоновані стилі мають бути офіційно перекладені державною мовою й адаптовані до використання в реаліях вітчизняної науки.

3. Затвердження «Вимог до оформлення дисертації» (проект) треба призупинити, щоб суттєво, кардинально доопрацювати їх. Адже по суті в них немає нічого якісно нового (порівняно з вимогами в [5]) або такого, що зняло б існуючі проблеми.

4. Паралельно з удосконаленням «Вимог» (в яких прописати не тільки змістовні, структурні, а й технічні нюанси щодо дисертації) необхідно створити українські правила оформлення наукових праць – із детальною інструкцією з унормування бібліографічних посилань і списків. Іноземні стилі – як рекомендовані у «Вимогах», так і багато інших – теж далеко не досконалі (тому й існують їх численні редакції)! Але на основі їх, використавши найкраще, найраціональніше, публічно обговоривши цей проект і залучивши наукову спільноту, – треба виробити свої національні «Правила складання й оформлення бібліографічних посилань» (або Стиль) у наукових працях, включно з дисертацією.

І насамкінець, використавши досвід провідних наукових установ і видавництва світу, треба розробити Універсальні вимоги, які мають застосовуватися при опублікуванні (оприлюдненні) всіх видів наукових праць, включно дисертаціями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Библиографическая ссылка. Общие требования и правила составления : ГОСТ 7.05:2008. – Нацстандарт РФ, 2008. – 22 с.
2. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання : ДСТУ 8302:2015 – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 16 с.
3. Бібліографічний запис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1:2003, IDT) : ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. – Київ : Держстандарт України, 2007. – 165 с.
4. Вимоги до оформлення дисертацій : проект наказу МОН України від 24.03.2016 р. // МОН : офіційний веб-портал. – Режим доступу: mon.gov.ua/content/Новини/2016/03/24/vum-ev.docx.

5. Вимоги до оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. – 2011. – №9–10. – С. 2–10.
6. Диссертация и автореферат диссертации. Структура и правила оформления [Електронний ресурс] : ГОСТ 7.0.11:2011. – Москва : Стандартинформ, 2012. – Режим доступу: http://diss.rsl.ru/datadocs/doc_291ta.pdf.
7. Женченко, М. Оформлення списків використаної літератури відповідно до вимог нових стандартів: спроба відповіді на проблемні питання / Марина Женченко // Вісник Книжкової палати. – 2009. – № 6. – С. 19–22.
8. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення : ДСТУ 3008-95. – Київ : Держстандарт України, 1995. – 39 с.
9. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення : ДСТУ 3008:2015 [надано чинності: наказ ДП «УкрНДНЦ» від 22 червня 2015 р. № 61 з 2017-07-01]. – Київ : Держстандарт України, 1995. – 39 с.
10. Правила бібліографічного опису видань для списків літератури дисертаційних досліджень / Л. П. Одинока, С. С. Артамонова, А. А. Майстренко, Р. В. Романовський // Архіви України. – 2010. – Вип. 3–4. – С. 349–361.
11. Правила оформлення посилань на архівні документи у дисертаціях // Бюлетень ВАК України. – 2011. – № 11. – С. 11–15.
12. Приклади бібліографічних записів [Електронний ресурс] / ДНУ «Книжкова палата України» : офіційний веб-сайт. – Режим доступу: http://www.ukrbook.net/zakony/prykl_bib_zap.pdf.
13. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел, який наводять у дисертації, і списку опублікованих робіт, який наводять в авторефераті // Бюлетень ВАК України. – 2008. – № 3. – С. 9–13.
14. Про перенесення терміну чинності національних стандартів України [Електронний ресурс] : наказ ДП «УкрНДНЦ» від 04.03.2016 р. № 65. – Режим доступу: http://www.leonorm.com/p/NL_DOC-UA/2016/Nak_65.htm.
15. Янішевський, О. Нові правила в оформленні списків використаної літератури: драматизм впровадження чи початок правового нігілізму у видавничій галузі? / О. Янішевський // Вісник Книжкової палати. – 2008. – № 5. – С. 9–11.
16. Coghill, M. Anne. ACS Style Guide. Washington, DC: American Chemical Society / Coghill, M. Anne, Garson R. Lorrin (Ed.). – 2006. – URL: <http://pubs.acs.org/isbn/9780841239999>.
17. AIP Style Manual: Fourth Edition. – New York : American Institute of Physics, 1990. – 65 p.

18. Publication Manual of the American Psychological Association (APA) : 6th Edition Writing Style Workshop. Presented by / Tomas Rivera Center. – URL: biblioteca.fba.up.pt/docs/APA_6th_Edition.pdf.

Гнатюк М. А.

Издательство «Автограф» (г. Киев)

**ТРЕБОВАНИЯ К ОФОРМЛЕНИЮ ДИССЕРТАЦИИ (ПРОЕКТ МОН):
ПРОБЛЕМЫ НОРМ И СТАНДАРТОВ**

Проанализированы «Требования к оформлению диссертации» (проект приказа Министерства образования и науки Украины 2016 года) на предмет их эффективности. Выявлен ряд проблем, вызванных несовершенством отечественных библиографических стандартов и несопоставимостью с иностранными нормами, дана их характеристика. По результатам исследования предложены шаги, которые могут решить эти проблемы.

Ключевые слова: оформление диссертации, библиографическая ссылка, библиографическое описание, ДСТУ (ГОСТ) 7.1:2006, ДСТУ(ГОСТ) 8302:2015, стиль оформления публикаций.

Hnatiuk M. A.

Publishing House "Autograph" (Kiev)

**QUALITY REQUIREMENTS OF THESIS (PROJECT OF MINISTRY OF EDUCATION
AND SCIENCE OF UKRAINE): THE PROBLEM OF NORMS AND STANDARDS**

"Quality Requirements of Thesis " (Project of Ministry of Education and Science of Ukraine 2016 year) was analysed with regard to its efficiency. There was found a number of problems caused by the imperfection of the national bibliographic standards and incompatibility with foreign norms. They were characterized. According to the results of the investigation it is suggested a new steps that can solve these problems.

Keywords: quality requirements of thesis, bibliographic reference, bibliographic description, National Standards of Ukraine (DSTU) 7.1:2006, DSTU 8302:2015, style of publications.